

Machinerichtlijn

Machines die vanaf 1995 binnen de Europese Unie worden afgezet, moeten voldoen aan de zogenoemde Machinerichtlijn. Wanneer aan alle eisen van deze richtlijn is voldaan, moet een fabrikant zijn machine voorzien van een CE-markering. De koper weet dan dat hij een veilig product aanschaft. Gaat die klant echter zelf de machine functioneel aanpassen, dan vervalt die CE-markering en is hij zelf verantwoordelijk voor de mogelijke gevolgen daarvan.

In het kader van de Europese eenwording werd onder meer afgesproken dat de lidstaten hun producten voortaan zonder belemmering onderling mochten verkopen. De gedachte was om zo de concurrentie en daarmee het vrije handelsverkeer te bevorderen. Maar een eerlijke concurrentie is alleen mogelijk als van de geleverde producten duidelijk is dat ze voldoen aan bepaalde veiligheids- en gezondheidsvoorschriften en bovendien op die aspecten zijn te vergelijken. Daartoe stelde de Europese Commissie Europese richtlijnen op die ingebed worden in de nationale wetgeving van ieder EU-land. Deze zijn dus niet vrijblijvend maar worden dwingend voorgeschreven.

"de heren Betting en Almeloo"

Een van die richtlijnen is de Machinerichtlijn die in 1995 in werking trad en waarmee de waterschappen het meest worden geconfronteerd. Jos Betting vertelt dat alle machines die vanaf dat jaar op de Europese markt zijn gebracht, aan die richtlijn moeten voldoen. Hij is stafmedewerker van de Koninklijke Metaalunie in Nieuwegein, die met 12.000 leden de grootste ondernemersorganisatie is voor het midden- en kleinbedrijf in de metaal. Tot die leden behoren ook de fabrikanten van machines en apparaten.

Betting: „Volgens de Machinerichtlijn moet een fabrikant zelf aan de hand van een checklist zijn machine op veiligheid controleren. Blijkt die machine aan alle eisen te voldoen en de testen goed te heb-

ben doorstaan, dan mag de producent er zelf een CE-markering op aanbrengen. Alleen bij zeer gevaarlijke machines moeten erkende instanties, zoals TNO of KEMA, dat doen. De klant kan er dan vanuit gaan dat hij een veilig product koopt. Als fabrikant moet je bovendien een constructiedossier kunnen samenstellen als een officiële instantie daarom vraagt. Verder is het verplicht een fabrikantenverklaring en een goede gebruikershandleiding in de taal van de gebruiker bij de machine te leveren.”

COM-KEUR

Een machine met CE-markering – CE staat voor Conformité Européenne – die de fabrikant verlaat, is op dat moment in principe een veilig product. De koper/gebruiker kan er met een gerust hart mee aan de slag. Maar tijdens gebruik is een machine uiteraard aan slijtage onderhevig. Daarom is het volgens Piet Almelo van groot belang, en zelfs volgens de Arbowet verplicht, deze periodiek te laten keuren door een ter zake deskundige. Hij is branchemanager van het Centraal Orgaan Mechanisatiebedrijven (COM) in Nieuwegein. Het COM is met 700 leden de grootste van de vijftig brancheorganisaties van de Metaalunie. De manager ziet zijn organisatie als de Bovag voor de (landbouw)mechanisatie.

Het COM heeft acht jaar geleden een inspectiesysteem opgezet om machines, werktuigen en andere arbeidsmiddelen periodiek te keuren. Dit heet de COM-keur. Almelo licht toe dat destijds klanten van een aantal leden vroegen om een dergelijk keuringsstelsel. Opdrachtgevers en ook verzekeraars stellen steeds vaker de eis dat groenaannemers, loonwerkers, boeren en overige gebruikers van machines en werktuigen alles op het gebied van veiligheid goed voor elkaar hebben. Ook de Arbowet eist van werkgevers op dit gebied ‘goed huisvaderschap’. In Nederland zijn ongeveer 150 COM-keurbedrijven die deze ‘APK’-keuring mogen uitvoeren volgens de veiligheidseisen uit onder andere het Besluit Arbeidsmiddelen, de NEN 3140 en het Voertuig Reglement. Deze bedrijven zijn daarvoor gecertificeerd en de keuringen gebeuren door deskundige, speciaal hiervoor opgeleide, keurmeesters. Wanneer zij een machine goedkeuren, brengen ze er een COMkeur-sticker op aan.

ERKENDE DOOR ARBEIDSINSPECTIE

In 2005 zijn alleen al zo’n 80.000 COMkeur-keuringen uitgevoerd. Almelo weet dat ook enkele waterschappen op deze wijze hun machines laten keuren. Maar het aantal is nog klein omdat volgens hem de meeste waterschappen niet op de hoogte zijn van het COM-keurmerk. „Enkele laten elders periodieke keuringen verrichten. Ook zijn er waterschappen die nog steeds helemaal geen keuringen laten uitvoeren. Elk waterschap kan zo’n COMkeur-keuring aanvragen. Een periodieke keuring moet minstens één keer per jaar worden uitgevoerd. Dit is erg belangrijk om veilig met de machines te kunnen blijven werken. Als er toch een ongeluk gebeurt, dan komt de Arbeidsinspectie langs. Ziet zij onze COMkeur-sticker op een machine, dan weet zij dat er in dit kader op de juiste wijze aandacht aan veiligheid wordt gegeven. De Arbeidsinspectie erkent ons systeem.”

Als voorbeeld van wat er zoal kan gebeuren, noemt de branchemanager een spec-

taculair voorval in het Friese Akkrum vorig jaar. Een veehouder was daar aan het maaien waarbij een van de mesjes los raakte en met een geweldige snelheid het luchtruim koos. Het mes vloog over twee woningblokken en ging driehonderd meter verderop dwars door een keukenraam heen. Gelukkig raakte niemand gewond.

De periodieke COM-keuringen zijn bedoeld voor machines en arbeidsmiddelen die normaal volgens de gebruikersvoorschriften worden gebruikt. Maar het kan ook zijn dat een gebruiker een machine, die is voorzien van een CE-markering, functioneel gaat aanpassen zodat deze meer is uitgerust voor eigen specifieke werkzaamheden. Volgens Betting gebeurt dit veel, en zeker niet alleen bij waterschappen. „Wanneer een machine wordt veranderd in functionaliteit, dan zegt de Machinerichtlijn dat er sprake is van een nieuwe machine. Als gebruiker ben je als het ware zelf fabrikant geworden van de gewijzigde machine. Stel dat je een machine, die standaard 540 toeren op de aftakas vraagt, opvoert tot 1000 toeren. De oorspronkelijke constructie krijgt dan veel meer te verduren en is daar mogelijk niet op berekend. Ook de integrale veiligheid van de machine moet opnieuw aandacht krijgen. De oude CE-markering vervalt in dat geval en er moet een geheel nieuwe komen.”

DANKZIJ STRENG BELEID

Betting en Almelo kennen slechts weinig voorbeelden uit de praktijk van waterschappen. Een daarvan is de klepelmaaier, die achteraf wordt voorzien van een afzuiginstallatie voor het maaisel. Hoewel deze afzuiginstallatie in principe geen effect heeft op de veiligheid van de maaier, moet de op- en aanbouw ervan wel apart worden gecheckt op veiligheid. Dit vergt een aanvullende risico-inventarisatie, risico-evaluatie, het aanpassen van het technisch constructiedossier en het aanbrengen van een nieuwe CE-markering.

Betting: „Het waterschap kan dat zelf doen of overlaten aan een deskundige, zoals de leverancier van het product. Doet het waterschap dat zelf, dan is het daarvoor ook zelf verantwoordelijk. Het aan- en opbouwen verloopt meestal goed en volgens de regels, maar soms vergeet men te kijken naar de eisen en procedures van de Machinerichtlijn. Onze leden adviseren wij altijd een foto te maken van de afgeleverde machine, zodat veranderingen later aantoonbaar zijn. Gelukkig gebeuren er in ons land relatief weinig ongelukken, mede dankzij serieus ondernemerschap en een meekijkende overheid en Arbeidsinspectie.”

Almelo raadt aan om eventuele aanpassingen aan een machine in samenwerking te doen met een mechanisatiebedrijf. Dat biedt garantie voor een goede veiligheid. „En loop ook eens alle apparatuur af die je in huis hebt”, vult Betting hem aan. „Kijk eens of ze een CE-markering hebben. Alleen machines van vóór 1995 hoeven zo'n markering niet te hebben. Maar ook die moeten wel voldoen aan de Arbowetgeving en aan de stand van de techniek. Op de moderne tweewielige frees behoort bijvoorbeeld een dodemansknop te zitten. Voor de oudere frezen die in gelijke mate worden gebruikt, geldt dat eveneens. Veiligheid gaat boven alles.”

John Ekkelboom